

Nr 341.

Av herr **Hage**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående förbilligande av vissa offentliga byggnadsföretag.

Under en ekonomisk nedgångstid, då svårigheterna hopat sig att få statens, landstingens och kommunernas utgifter och inkomster att gå ihop och då skattebördan vuxit, är det helt naturligt, att den allmänna opinionen med mera energi slår ned på ett och annat, som inverkar på det allmännas utgifter och som kanske under *andra* förhållanden skulle få passera ganska obemärkt förbi. Med andra ord sagt, den allmänna opinionen söker under en sådan tid med större energi efter möjligheter till inskränkningar och besparingar på alla sådana områden, där sådana besparingar kunna tänkas och äro möjliga, och om den träffar på ett dylikt område, så går den med större beslutsamhet till angrepp på de onödiga utgifterna och anordningarna.

Ett sådant område, om vilket man alldeles bestämt bör kunna påstå, att inom detsamma besparingar äro möjliga och inom vilket det här ifrågasättes en utredning rörande möjlighet till besparingar, är *det allmännas byggnadsverksamhet*. Det torde nämligen kunna med mycken bestämdhet sägas, att det icke blott finnes möjligheter att åstadkomma en inriktning mot ett förbilligande av den offentliga byggnadsverksamheten, utan det torde också kunna påvisas, att man runt om ute i våra kommuner och inom våra landsting kommit mycket allmänt till den uppfattningen, att statens organ i de fall, där de ha bestämmanderätten med avseende på t. ex. sjukhus m. m., kräva en standard, som leder och lett till kostnader för landsting och kommuner, som blivit och bliva alltmera kännbara och omöjliga att bära.

Det finnes en mångfald av fall, som under de senare tiderna framdragits i pressen som exempel på vilka oerhörda kostnader, som särskilt det allmännas (inklusive kommunernas och landstingens) byggnadsverksamhet resulterar uti, kilt då det gäller åstadkommandet av byggnader för sjukvården. Orsaken till detta fördyrande ligger naturligtvis i någon mån i de ökade byggnadskostnaderna, som under dyrtiden träffat allt slag av byggande, privat såväl som offentligt.

Men fördyringen kan ej helt förklaras med en hänvisning till detta förhållande. Det finnes nämligen en annan omständighet, som har ett än mera ominerande inflytande på detta område. Det är de krav, som från vissa vervakande statsmyndigheter uppställas t. ex. med avseende på ett visst minimum av luftkub för varje patient vid full beläggning m. m.

Det måste här sägas, att den standard, som man så småningom från t. ex. medicinalstyrelsens sida sökt framskapa för sjukvårdsbyggnader, torde kunna — utan att man kommer fram till osanitära förhållanden — något prutas på och nedsättas. Detta innebär ej, att man vill komma tillbaka till den låga standard, som utmärkte gångna tider, då man fick reda sig med lasarett och andra sjukvårdsinstitutioner, som voro nog så primitiva och otillfredsställande.

En modern uppfattning gjorde sig så småningom gällande, att man ur sanitära och sociala synpunkter måste fordra en högre byggnadsstandard, större luftkub per patient, mera bekväma anordningar, rymliga korridorer och sjuk-salar, dagrum m. m. I stort sett är naturligtvis ingenting att säga mot, att en sådan modern åskådning fick göra sig gällande. Men ute i bygderna har man i stor utsträckning kommit till den uppfattningen, att denna tendens fått gå för långt och resulterat däruti, att de organ, som från statens sida övervaka byggnadsverksamheten på detta område (medicinalstyrelsen och byggnadsstyrelsen) med avseende på ritningar och föreslagna byggnadsanordningar numera ställa allt för orimliga krav på landstingen och kommunerna, då dessa söka ur ekonomiska synpunkter framföra billiga förslag, ritningar m. m. till byggnadstyper för offentliga byggnader, vartill staten i vissa fall giver anslag.

Ett krav, som särskilt här bör belysas och som framförts av medicinalstyrelsen, är, som förut redan nämnts, kravet på en mycket stor luftkub per patient i lasarett m. fl. sjukvårdsanstalter. Detta har, som redan antytts, lett till ett mycket betydande fördyrande av sjukvårdsbyggnaderna, särskilt i de kallare delarna av vårt land. Och det är härvidlag att märka, att ett åstadkommande av byggnader efter dylika principer leder till ej blott dyra anläggningskostnader utan även till ökade underhålls- och driftskostnader under byggnadens hela tillvaro. Det må endast härvidlag omtalas, att vid en lasarettbyggnad i vårt nordligaste län beräknar man, att kostnaderna för uppeldning belöpa sig till samma belopp, vartill samtliga legosängsavgifter uppgå.

En under de senaste tiderna på detta område framkommen opinion har emellertid lett till, att man i vissa fall lär ha medgivit någon nedsättning med avseende på fordringarna på luftkub. Men dessa fordringar torde fortfarande kunna anses vara allt för långt gående, varför det här ifrågasättes, om ej en undersökning bör ske rörande möjligheten och lämpligheten att åstadkomma en ytterligare nedsättning på detta område.

Men det finnes även andra områden av denna allmänna byggnadsverksamhet, som i detta sammanhang behöfve prövas och undersökas. Det är t. ex. bland annat den frågan, huruvida ej i allmänhet med avseende på lasarett och epidemisjukstugor m. m. åtskilliga förenklingar i allmänhet skulle kunna tillåtas. Ty man har även på detta område från medicinalstyrelsens sida övergått till att fordra anordningar, som fördyra i stor utsträckning. Det fordras nu t. ex. med avseende på en hel del dylika sjukstugor anordningar med ett tämligen stort s. k. rent område (för den besökande allmänheten), vidare fordras särskilda väl skilda avdelningar för olika sjukdomar, skilda utgångar för de

olika avdelningarne m. m. — allt sådant som i mycket hög grad fördyrar anläggningarna såväl som driften.

Nu är det mycket möjligt, att med avseende på en del större anläggningar av detta slag nämnda anordningar i mer eller mindre utsträckning kunna vara väl försvarade. Men det finnes områden av landet, där det endast kan bliva fråga om att åstadkomma anläggningar av mindre omfattning, där antalet besökare är ringa och där så vidlyftiga anordningar som de här omnämnda ej kunna anses befogade. Från dessa delar av landet har man sökt till vederbörande statsmyndighet framföra förslag om enklare typer för detta slags institutioner, men det har mött stora svårigheter att åstadkomma någonting i den vägen.

Det är från dessa utgångspunkter, som här påyrkas en utredning om möjlighet att kunna åstadkomma sådana åtgärder, som kunna leda till besparingar på detta område, en utredning, som bör bl. a. taga fasta på det förhållandet, att byggnadskostnaderna per patient vid byggandet av sjukvårdsbyggnader sprungit upp mycket betydligt, vilket kan bero på dels ovan omnämnda förhållanden, dels även på den omständigheten, att vederbörande ej utnyttjat utrymmet på ett *nyttigt* och *praktiskt* sätt.

Det är otvivelaktigt, att man inom den allmänna byggnadsverksamheten (statens, landstingens och kommunernas) kan i viss utsträckning peka på en sådan tendens, som den här påpekade, även när det gäller *andra* områden än byggnader för sjukvård, vilket torde sammanhänga med den omständigheten, att staten har på vissa områden ett visst inflytande på, huru byggandet skall läggas och planeras. Hela denna fråga, om det bygges onödigt dyrt, luxuöst och kanske likväl ej praktiskt och om den offentliga byggnadsverksamheten på ett förståndigt sätt utnyttjar utrymmet, är emellertid av så stor nationalekonomisk räckvidd och betydelse, att denna fråga — sedan den allmänna opinionen kommit att mycket syssla med densamma och sedan man inom landstingen och kommunerna börjat reagera mot de höga byggnadskostnaderna — böra göras till föremål för en allsidig undersökning, syftande till att bringa ned kostnaderna för det allmännas byggnadsverksamhet — en undersökning, som även bör upptaga den frågan till behandling, om en del gällande författningar, berörande dessa områden, böra ändras.

Utan att vidare ingå på en hel del detaljer i denna fråga, då i alla fall dessa detaljer torde bli föremål för behandling inom utskottet, hemställes alltså,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda, huruvida, i vilken mån och på vad sätt ett förbilligande må kunna åstadkommas vid byggandet av sådana offentliga byggnader, till vilka staten lämnar anslag eller på vilkas byggande staten utövar inflytande.

Stockholm den 31 januari 1924.

Ernst Hage.

